

Handlingsplan

- mot mobbing og utenforskap

Virksomhet Søndre Skjeberg barnehager

Sandbakken barnehage
Stasjonsbyen barnehage

Innholdsfortegnelse

Innhold

Innledning	3
Personalets, foreldrenes og andre voksens ansvar.....	4
Foreldresamarbeid /-medvirkning.....	4
Forebygging.....	4
Verktøy og metoder til forebygging og tiltak.....	4
Plikten til å følge med.....	5
Plikten til å melde fra	7
Plikten til å undersøke.....	10
Plikten til å sette inn tiltak	12
Vedlegg 1:.....	14
Vedlegg 2:.....	15
Litteratur.....	16

Innledning

«Barnehagen skal ikke godta krenkelser som for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Alle som arbeider i barnehagen, skal gripe inn når et barn i barnehagen utsettes for slike krenkelser. Barnehagen skal forebygge tilfeller hvor barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø ved å arbeide kontinuerlig for å fremme helsen, trivselen, leken og læringen til barna» (Barnehageloven § 41).

Denne handlingsplanen er utarbeidet som et verktøy for å ivareta både aktivitetsplikten og skjerpet aktivitetsplikt jfr §§ 42 og 43 i barnehageloven. Planen er også en rettesnor for ansatte i barnehagen og bidrar til å sikre at det jobbes ut fra en felles forståelse i arbeidet mot å forebygge, følge opp og stoppe mobbing, krenkelser og utenforskap.

Alle barn har rett til et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø.

FNs Barnekonvensjon slår fast at barn og unge har rett til utvikling, medvirkning, ikke-diskriminering, omsorg, beskyttelse og selvrealisering. Barns opplevelse av seg selv og sin egenverdi utvikles i samspill med omgivelsene. Mobbing og andre krenkelser er derfor alvorlig fordi barn fratras livsmot og verdighet. Forskning viser at både barn som mobber og barn som har opplevd mobbing har en forhøyet risiko for å utvikle psykiske vansker senere, og det er derfor svært viktig at arbeidet med å forebygge mobbing, krenkelser og utenforskap starter allerede i barnehagen.

Det finnes mange ulike definisjoner av begrepet mobbing. I veilederen fra Utdanningsdirektoratet «Barns trivsel – voksnes ansvar» står dette om mobbing:

- det dreier seg om negative, fysiske eller psykiske handlinger begått av eller flere mot en annen
- den som blir utsatt for erting, plaging eller utestenging, er lett tilgjengelig som en del av et fellesskap han eller hun ikke har valgt selv
- det er ubalanse i maktforholdet slik at det er vanskelig å forsvare seg

Forsker Ingrid Lund har denne definisjonen av mobbing:

Mobbing av barn er handlinger fra voksne og/eller barn som hindrer opplevelsen av å høre til, å være en betydningsfull person i fellesskapet og muligheten til medvirkning. (2017)

Sarpsborg kommunes visjon: Sammen skaper vi Sarpsborg er en levende visjon som styrer oss til samarbeid mot felles mål. Sammen med planen «Tett på for et trygt og godt barnehage- og skolemiljø» er denne planen et viktig redskap i arbeidet med oppvekst sin målsetting om å være en kommune «der barn og unge lykkes».

Handlingsplanen vedtas i SU og gjennomgås ved oppstart av nytt barnehageår.

Personalets, foreldrenes og andre voksnes ansvar

Ansatte, foreldre og andre med daglig virke i barnehagen har en plikt til å gripe inn og varsle hvis de er vitne til krenkelser eller mobbing. Barnehagen har en plikt til å forebygge, stoppe og følge opp diskriminering, utestengning, mobbing, krenkelser og uheldige samspillsmønstre i henhold til Lov om barnehager.

Det er alltid de voksne som har ansvaret for relasjonene i barnehagen. De er ansvarlige for at alle barn opplever at de er viktige, at de blir sett og hørt og at de får være med i lek og fellesskap. I fellesskap må vi sikre at begge parter i slike saker blir godt ivaretatt.

Foreldresamarbeid /-medvirkning

Barnehagen og foreldrene har gjensidig ansvar for å forebygge, stoppe og følge opp mobbing, krenkelser og utenforskap. Det skal være en lav terskel for både foreldre og barnehagen til å ta opp dersom et barn endrer adferd eller gir uttrykk for mistriivsel. Foreldrene er rollemodeller for barna sine. Det er viktig å være bevisst på hva som sies mens barna hører på, og at det snakkes positivt om barnehagen, andre barn, foreldre og ansatte hjemme.

Forebygging

Alle barn skal trives og ha et trygt og godt barnehagemiljø preget av vennskap, lek inkludering og mestring. Tiknytning og trygghet er bærebjelker for barns trivsel, lek og utvikling gjennom hele livet. Våre barnehager benytter Trygghets sirkelen som et verktøy for å skape tilknytning, trygghet og gode relasjoner. Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver sier at sosial kompetanse er en forutsetning for å fungere godt sammen med andre og omfatter ferdigheter, kunnskaper og holdninger som utvikles gjennom sosialt samspill. Et målrettet og strukturert arbeid trygget, relasjoner og sosial kompetanse har god forebyggende effekt for å hindre mobbing, krenkelser og utenforskap i barnehagen.

Verktøy og metoder til forebygging og tiltak

Det finnes og benyttes mange ulike verktøy og metoder for det forebyggende arbeidet. Disse verktøyene og metodene er også aktuelle som tiltak når mobbing, krenkelser og utestenging skjer. Noen av verktøyene vi benytter er:

- Trygghets sirkelen
- Reflekterende team
- Kartlegge relasjoner voksen/barn og barn/barn
- Grønne tanker, glade barn
- Samtalekort/refleksjonskort
- Barnesamtaler
- Bruk av barnelitteratur

Plikten til å følge med

Det kan være vanskelig å oppdage mobbing, begynnende mobbeatferd, krenkelser utenforskap og uheldige samspillsmønstre i barnehagen. En felles forståelse i personalgruppa, om hva som ligger i de ulike begrepene er viktig for å kunne oppdage og fange det opp når det skjer. Det kan dreie seg både om alvorlige enkelthendelser og mønstre som utvikles over tid. Ansatte skal også følge med dersom kollegaer krenker barn med sin væremåte.

Hvordan oppdage krenkelser, mobbing og utenforskap mellom barna?

Dette kan vi se etter:

- Noen utelates fra leken
- Betingede trusler; «hvis du ikke... så vil jeg ikke leke med deg..»
- Åpne trusler; «jeg skal slå deg..!»
- Fortelle stygge ting om andre
- Bruk av stygge ord og navn
- Le på en stygg måte av noen som har gjort eller sagt noe
- Ta andre sine ting
- Ødelegge andres ting
- Fysisk aggresjon (slå, dytte o.l)
- Tvinge noen til å gjøre noe de ikke har lyst til
- Relasjonell, indirekte mobbing; ufine hendelser som gjøres i lek, roller barnet tildeles i lek, utøvelse av hierarki i barnegruppa
- Bruk av ironi/latterliggjøring
- Noen favoriseres framfor andre

Hvordan oppdage krenkelser fra kollegaer / andre voksne i barnehagen?

Dette kan vi se etter:

- Mangel på anerkjennelse.
- Overlate et barn i en sårbar situasjon til å håndtere situasjonen selv
- Bruk av ironi/latterliggjøring på bekostning av barnet.
- Bruk av kroppsspråk og stemme på en måte som gjør barnet utrygt.
- Irettesettelse av barn, når grensesetting gjøres på en «hard og kald» måte.
- Favorisering av enkeltbarn.
- Snakke nedlatende om barn og familier.
- Kjefting.
- Bruk av tvang og makt, f.eks. må spise opp maten.
- Unødvendig fysisk maktbruk, f.eks. ta hardt i armen.
- Urimelig konsekvenser, f.eks. sitte på benken som straff.

Plikten til å melde fra

Personalet har plikt til å varsle barnehagens styrer hvis de får mistanke om eller kjennskap til at barn i barnehagen ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Det skal meldes fra så raskt det er rimelig å forvente.

Rutine ved mobbing, krenkelser og utenforskap Jfr barnehageloven §42	
Hva	Ansvar
Dersom mobbing, krenkelser eller utenforskap observeres skal hendelsen drøftes med pedagogisk leder og meldes fra til leder. Beskrives konkret av den voksne som har observert situasjonen. Bruk meldeskjema. (oppbevares av leder).	Den som observerer Alle
Snakk med de involverte barna om det som har skjedd. La barna komme med forslag til hva som kan gjøres. Bruk notatskjema. Dersom barna ikke har verbalspråk, skal man observere og prøve å tolke barnas kroppsspråk og signaler. Bruk observasjonslogg.	Pedagogisk leder
Tiltak settes i gang ut fra refleksjon/samtaler i personalgruppa Aktivitetsplan utarbeides.	Pedagogisk leder
Foreldrene blir informert. Foreldrene til den / de som blir mobbet, krenket eller holdt utenfor og til den / de som mobber, krenker og holder utenfor blir tatt med på råd. Møte hver for seg. Aktivitetsplanen gjennomgås. Avklar om det deretter kan være hensiktsmessig å ha et møte med begge parter samtidig. Vær oppmerksom på taushetsplikten. Bruk referat / notatskjema.	Pedagogisk leder / teamleder
Oppfølging og evaluering skjer tett den første tiden. Deretter ved behov. Drøfte nye eventuelt gjør endringer i aktivitetsplanen. Bruk observasjonslogg. Bruk evalueringsdel i aktivitetsplan.	Pedagogisk leder / Alle
Ny(e) samtale(r) med barn og foreldre ved behov. Bruk referat / notatskjema.	Pedagogisk leder

Prosedyre ved krenkelser fra voksne Jfr barnehageloven §43	
Hva	Ansvar
Ved mistanke om eller kjennskap til at en voksen utsetter barn for krenkelse, skal leder informeres umiddelbart. Dersom det er leder som utsetter barn for krenkelse, skal barnehageeier informeres umiddelbart.	Den ansatte som har mistanke/kjennskap til situasjonen
Leder eller barnehageeier skal følge opp saken umiddelbart.	Leder/barnehageeier

<p>Meldeskjema ved mistanke om krenkelser, mobbing og utenforskap</p> <p>Jfr § 42 det meldes fra til barnehagens styrer ved mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø.</p> <p>Jfr § 43 det skal meldes fra til barnehagens styrer dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke om eller kjennskap til at en annen som arbeider i barnehagen krenker et barn</p>	
<p>Hvem saken gjelder: Navn og fødselsdato på barn/avdeling/base</p>	
<p>Hvem har meldt saken? Hvem har meldt saken og når oppstod saken</p>	<p>Signatur melder:</p>
<p>Hva dreier bekymringen seg om? Beskrivelse av hvilken utfordring som skal løses / hva saken gjelder</p>	
<p>Hvordan ble bekymringen oppdaget?</p>	
<p>Er barnet/barna hørt? Kort beskrivelse av hvordan og hvem som har latt de aktuelle barna uttrykke seg og hva er uttrykt</p>	
<p>Bekymringen er undersøkt:</p>	<p>☐ Bekymring utløses i en aktivitetsplan</p> <p>☐ Saken avsluttes</p>
<p>Begrunnelse for hvorfor saken avsluttes:</p>	
<p>Når er saken meldt til styrer:</p> <p>Mottatt av styrer:</p>	<p>Dato:</p> <p>Dato / Signatur:</p>

Plikten til å undersøke

Ved kjennskap til eller mistanke om at barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø har barnehagen plikt til å undersøke. Gjennom å undersøke kan barnehagen avdekke om barn ikke har det trygt og godt i barnehagen.

Sjekkliste/kjennetegn på barn som mobber og blir mobbet/krenket/utestengt		
Kjennetegn	Kommentar	Dato/sign
Utestenges fra lek:		
Mangler lekekompetanse		
Mangler språk- og kommunikasjonsferdigheter		
Blir oversett og negativt definert av de ansatte i barnehagen		
Andre kjennetegn:		
Engstelig / usikker		
Beskjeden		
Gråter lett		
Forsvarer seg ikke fysisk/verbalt		
Lav selvtillit		
Ensom		
Utrykker at han/hun er redd for noen av de andre barna		
Viser redsel i enkelte situasjoner		
Mister fatningen og blir hjelpeløst sinte eller redde		
Er mye trist, lei seg, deprimert		
Har lav status blant jevnaldrende		
Oppfattes som lite attraktiv og mindre populær lekekamerat		
Settes utenfor fellesskapet og får mindre beskyttelse fra andre barn		

Andre forhold som kan påvirke barnets situasjon		
Hva	Kommentar	Dato/sign
Har barnet en trygg relasjon til de ansatte?		
Fremmer eller hemmer lekemiljøet gode relasjoner?		
Barnets hjemmeforhold		
Barnehagens dagsrytme		
Overgangssituasjoner		
Hvordan fungerer samarbeidet mellom hjem og barnehage?		

Plikten til å sette inn tiltak

Barnehagen har plikt til å sette inn egnede tiltak som sikrer at alle barn i barnehagen kan ha et trygt og godt barnehagemiljø. Tiltak skal settes inn både i situasjoner som gjelder enkeltbarn, og der flere barn i en barnegruppe ikke har det trygt og godt.

Aktivitetsplan Jfr § 42, 4. ledd. Dersom et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø skal barnehagen lage en skriftlig aktivitetsplan med konkrete og kunnskapsbaserte tiltak			
Navn på involverte:	Dato for utarbeidelse:	Utarbeidet av:	Evalueres når:
Hvilke problemer skal løses HVA har vi sett?	Planlagte tiltak HVORDAN skal vi jobbe med det?	NÅR / i hvilke situasjoner skal tiltak gjennomføres?	Ansvar HVEM skal gjennomføre tiltak?

Evaluering / effekt av tiltak:

Videre oppfølging:

Underskrift ved gjennomgang av tiltaksplan

Dato/ Underskrift pedagogisk leder	Dato/ Underskrift leder
Dato/ Underskrift foresatt	Dato/ Underskrift foresatt

Underskrift ved evaluering av tiltaksplan

Dato/ Underskrift pedagogisk leder	Dato/ Underskrift leder
Dato/ Underskrift foresatt	Dato/ Underskrift foresatt

Vedlegg 1:

Notat fra samtale Mal for notat fra samtaler vedrørende mobbing, krenkelser og utenforskap. (oppbevares i barnets mappe)	
Dato:	Tilstede:
Eventuelle avtaler:	
Dato/Underskrift:	Dato/Underskrift:

Vedlegg 2:

Referat fra møter vedrørende mobbing, krenkelser eller utenforskap Skjema skal oppbevares i barnets arkivmappe (kopi til foreldre)	
Dato:	Tilstede:
Barnehagens beskrivelse av saken:	
Foresattes beskrivelse av saken:	
Tiltaksplanen gjennomgås:	
Dato for oppfølging:	

Dato/Underskrift pedagogisk leder	Dato/Underskrift leder
Dato/Underskrift foreldre	Dato/Underskrift foreldre

Litteratur

Lov om barnehager <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>

Ny mobbelov for barnehager, Psykososialt barnehagemiljø (Pedlex 2021).

Rammeplan for barnehagen (Utdanningsdirektoratet 2017).

Barns trivsel – voksnes ansvar, veileder (Utdanningsdirektoratet 2012).

Hele barnet, hele løpet; mobbing i barnehagen, forskningsrapport (Ingrid Lund (red.) 2015).

Tett på- for et trygt og godt barnehage- og skolemiljø, handlingsplan (Sarpsborg kommune 2021).